СТЕНОГРАМА

засідання Комітету Верховної Ради з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин

20 листопада 2023 року

Веде засідання голова Комітету ЗАДОРОЖНИЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго дня. Шановні колеги, ще чекаємо одну хвилинку.

Пане Наталя, доброго дня.

Шановні колеги, наразі у нас присутні... Неллі Яковлєва, доброго дня.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Доброго дня, рада вітати!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Також.

Вісім людей присутні, тобто у нас є кворум, розпочинаємо наше засідання. Порядок денний вам був розданий і висланий завчасно. Сьогодні планується розглянути один законопроект, з опрацювання якого комітет визначено головним, та два проекти закону, які нам доручено опрацювати і подати висновки до головних комітетів. Також в рамках здійснення контрольної функції розглянемо питання щодо стану виконання Державною міграційною службою України положень Закону України "Про громадянство України" в період дії воєнного стану.

Якщо немає заперечень, то переходимо до голосування за затвердження порядку денного.

Руслан Олександрович, Максим Миколайович, вітаю.

ГОРБЕНКО Р.О.Вітаю, шановний пане головуючий.

ТКАЧЕНКО М.М. Вітаємо, вітаємо. Доброго дня.

ГОРБЕНКО Р.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Юрій Анатолійович.

БОЙКО Ю.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.
Руслан Олександрович.

ГОРБЕНКО Р.О. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.
Пан Мустафа

ДЖЕМІЛЄВ М. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.
Костянтин Іванович.

КАСАЙ К.І. Підтримую. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.
Сергій В'ячеславович Козир.

КОЗИР С.В. Підтримую. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.
Олексій Олександрович Кузнєцов.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Максим Миколайович Ткаченко.

ТКАЧЕНКО М.М. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ахтем Зейтуллайович Чийгоз.

ЧИЙГОЗ А.З. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Неллі Іллівна Яковлєва.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тож, колеги, 10 осіб – за. Рішення прийнято.

Переходимо до розгляду питань порядку денного. Перше питання: проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про забезпеченню прав і свобод внутрішньо переміщених осіб" щодо сприяння соціалізації та адаптації внутрішньо переміщених осіб у приймаючих територіальних громадах (реєстраційний номер 10059 від 15 вересня 2023 року), поданий народним депутатом України Приходько та іншими народними депутатами.

Чи присутня на засіданні ініціатор проекту пані Приходько? Ні.

Колеги, я думаю, що готуючись до сьогоднішнього засідання, всі ви мали змогу ознайомитися з основними положеннями законопроекту. Я лише зазначу, що цим проектом закону пропонується встановити, що реалізація деяких прав і свобод ВПО повинна здійснюватися через державну цільову

програму, яка досить детально прописана в цьому законопроекті, і розробка якої покладається на Кабінет Міністрів.

Станом на сьогодні маємо наступні висновки щодо законопроекту.

Комітет з питань інтеграції України до Європейського Союзу визнав положення законопроекту таким, що регулюється національним законодавством країн-членів Європейського Союзу та не підпадають під дію міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції.

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій рекомендує Верховній Раді України вказаний проект Закону України за результатами розгляду в першому читанні повернути суб'єктам права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

ГНЕУ Апарату Верховної Ради України висловлює до законопроекту низку суттєвих зауважень. Зазначає, що положення законопроекту не узгоджені з нормами Закону України "Про державні цільові програми". Звертає увагу, що відповідно до пункту 3 частини першої статті 10 Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб" Кабінет Міністрів України вже наділений повноваженнями щодо затвердження комплексних державних цільових програм підтримки та соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб. При цьому на виконання вказаної статті 10 Закону урядом схвалено Стратегію державної політики щодо внутрішньо переміщених осіб на період до 2025 року.

Міністерство освіти і науки України в межах своєї компетенції надає пропозиції та зауваження до законопроекту.

Мінсоцполітики України висловлює до законопроекту зауваження. Зокрема, вказує, що реалізація законопроекту потребуватиме додаткових видатків з державного бюджету України, які мають бути визначені Кабінетом Міністрів України. Однак у документах до законопроекту не зазначено джерел покриття таких видатків.

Зазначає також, що у разі прийняття законопроекту визначені ним зобов'язання держави можуть бути не виконані в повному обсязі, що

призведе до звернення заінтересованих стороні до суду, і як наслідок – збільшення заборгованості держави за рішеннями як національних, так і міжнародних судів.

Пенсійний фонд України повідомляє про наявність застережень до законопроекту. Зазначає, що положення проекту закону потребують дотримання вимог, однозначності їх розуміння, ясності, точності, доступності для розуміння та реалізації, а також передбачуваності, прогнозованості результатів їх реалізації в частині реалізації пропозицій щодо врегулювання питань соціального захисту внутрішньо переміщених осіб.

Міністерство фінансів України не підтримує законопроект та зазначає, що запропоновані в законопроекті зміни до Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб" дублюють норми чинного законодавства, зокрема положення статті 10 закону, а також Житлового кодексу України.

Також Мінфін вказує, що реалізація законопроекту потребуватиме відповідного фінансового ресурсу, проте до нього не подане фінансово-економічне обґрунтування з відповідними розрахунками і пропозиціями змін до законодавчих актів України щодо скорочення витрат бюджету або джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення збалансованості бюджету.

Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України не підтримує законопроект.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини висловлює до законопроекту ряд зауважень та зазначає, що проект акта не підтримується. Зауважує, що передбачення у законопроекті норм щодо розроблення Кабінетом Міністрів України програм, враховуючи досвід минулих років, не забезпечить вирішення кола загальних та індивідуальних питань, пов'язаних із збройною агресією проти України.

Для обґрунтування позицій профільного Міністерства реінтеграції запрошую до слова представника. Із Міністерства реінтеграції хтось присутній є?

ІВАНОВА І.В. Доброго дня! На жаль, Юрій Олексійович не зміг доєднатися. Я є заступником директора Департаменту з питань ВПО Міністерства реінтеграції і хочу озвучити ті наші зауваження, які ми казали.

Автори законопроекту зазначають, що метою його є забезпечення соціалізації та адаптації внутрішньо переміщених осіб шляхом розроблення та прийняття саме Державної цільової програми, яка буде визначати конкретні заходи та необхідні ресурси із забезпечення для їх реалізації. Це в свою чергу забезпечить підтримку внутрішньо переміщених осіб, які через війну втратили житло або вимушені були залишити власні домівки.

Хочу поінформувати, що Мінреінтеграції спільно із заінтересованими органами, міжнародними організаціями та громадським сектором розробили нову редакцію закону. Метою законопроекту є соціальна стабілізація. Окрім цього, хочу зазначити, що важливим є те, що в нас є прийнята Стратегія державної політики щодо внутрішньо переміщених осіб. І відповідно до затвердженого цією стратегією операційного планку є стратегічна ціль, яка передбачає комплекс завдань та заходів із сприяння адаптації внутрішньо переміщених осіб на новому місці проживання безпосередньо після внутрішнього переміщення та на даний час ця стратегія реалізується успішно.

Хочу зазначити, що для того, щоб реалізовувати стратегію, є ряд заходів ...*(Не чути)* координаційного плану, які реалізовано на сьогодні. Це і створення безпосередньо рад внутрішньо переміщених осіб, які на сьогодні ми маємо вже 653 ради взагалі по Україні в кожній обласній військовій адміністрації були створені, 83 ради створено в районах військових адміністраціях і також 545 – в органах місцевого самоврядування. Ми маємо чіткий організаційний механізм координаційних центрів з підтримки

цивільного населення, які створені при обласних військових міських державних адміністраціях. В разі… Вони створені також в усіх областях, і це захід, який допомагає реалізувати, координувати всю діяльність, яка спрямована на соціальне забезпечення і підтримку внутрішньо переміщених осіб.

Окрім цього, ми маємо затверджені, розроблені місцеві регіональні програми соціального захисту внутрішньо переміщених осіб. І одним із критеріїв, які включені в усі програми, це є саме працевлаштування людей, їх інтеграція та підтримка на місцевому рівні.

Стосовно питань, які передбачені в законопроекті в частині забезпечення житла. Хочу сказати, що завдяки спільній роботі державних органів ми маємо прийняти 930 Постанову, яка передбачає порядок функціонування місць тимчасового проживання. І все це на сьогоднішній момент реалізується. Маємо до кінця цього місяця затвердити загальний перелік, який буде у нас …*(Не чути)* в державі. За тими інформаціями, які надані зараз обласними військовими адміністраціями, ми маємо 958 МТП загальною чисельність місць 65 тисяч 841. Тобто той механізм, який на сьогодні запроваджений, він діє.

Окрім цього хочу сказати, що положення проекту акта щодо формування забезпечення та гарантування реалізації прав, визначених частиною першою статті 7 Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб", …*(Не чути)* внутрішньо переміщених осіб на підставі державної цільової програми соціалізації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб будуть потребувати дотримання вимог однозначності і їх розуміння, так, як і зазначали …*(Не чути)* у своїх висновках, це ясність, точність, доступність, для розуміння, для її реалізації, а також передбачуваність результатів реалізації цієї програми в цілому.

І основним моментом, додатковим моментом, який є, це фінансове навантаження ...*(Не чути)* пов'язаних з необхідністю ...*(Не чути)* без відповідного збільшення обсягів ... *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую за інформацію.

Дмитро Валерійович, я за вас прочитав ваші певні зауваження. Може вам є щось додати?

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Да, я додам. Дуже дякую, Андрій Вікторович.

Шановні народні депутати, шановні присутні! У цілому я дякую, що висловили мою позицію. Да, я не підтримую прийняття зазначеної законодавчої ініціативи.

Що по факту пропонується? Пропонується доповнити частину другу статті 7 Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб" (далі закон) пунктом 6, яким передбачити підтримку та захист дітей внутрішньо переміщених осіб, зокрема шляхом забезпечення фінансування цільової підтримки дітей з числа внутрішньо переміщених осіб для здобуття професійної, професійно-технічної, фахової передвищої та вищої освіти. Водночас я звертаю увагу, що на підставі статті 1 Конвенції ООН про права дитини дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, а основною категорією здобувачів вищої освіти є якраз повнолітні особи, тобто ті, які не є вже дітьми. Таким чином з-під дії закону виведені ті особи, які здобувають освіту, вищу освіту, а також професійно-технічну освіту.

Наступне. Проектом закону передбачається наділити Кабінет Міністрів України повноваженнями щодо запровадження державної цільової програми з соціалізації та інтеграції ВПО з переліком її обов'язкових заходів. Станом на зараз у Кабміну є такі всі повноваження і він може, і повинен затверджувати державні програми.

Далі. Запропоновані законопроектом зміни вносять кількість дефініцій, які взагалі не розписані. Тобто вводяться в загальну нашу систему нормотворчих документів нові дефініції, які взагалі не визначені цим законом.

Далі. Необхідність передбачити системні рішення щодо забезпечення житлом ВПО. В даному законопроекті зазначається, що функції та повноваження міністерства, а також відповідних громад повинні бути враховані. І знову ж таки тут питання грошей, що треба підтримувати і ці ж громади, це брати ці кошти взагалі не передбачається. І пропонується передбачати в законі підходи щодо забезпечення ВПО додатковими гарантіями відповідно до їх потреб, зокрема, врахування інтересів осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення.

Враховуючи все зазначене, мій висновок, що закон, в який пропонується вносити зміни, якщо і вносити зміни, то треба напрацьовувати системний і глибокий аналіз. Таке було враження, що автори взяли маленьку частинку необхідних змін і намагалися їх прописати. З урахуванням цього я не підтримую дану законодавчу ініціативу.

Ви можете, шановні народні депутати, приймати рішення або відхилити, або відправити на доопрацювання авторам. Але, поряд з тим, я думаю, що погодяться всі шановні народні депутати, що нам треба вносити зміни, у нас дійсно є багато неврегульованих питань щодо захисту прав внутрішньо переміщених осіб. Але це треба робити системним, глибоким законопроектом, а не таким маленьким, точковим, ще й настільки неузгодженим з діючим законом.

Дуже дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Дмитро Валерійович.

Шановні депутати… Прошу вас до слова, Максим Миколайович, будь ласка.

ТКАЧЕНКО М.М. Пане голово, дякую вам і дякую, Дмитро Валерійович, вам за, як-то кажуть, постійну і якісну підготовку до засідань нашого комітету і за аналіз всіх законодавчих ініціатив нашого комітету і усіх наших колег, повністю підтримую все, що ви говорили. А те, що ви

сказали наприкінці свого виступу, - це саме те, для чого я підняв руку і попросив слово.

Хотів зазначити, я впевнений, що і пан Андрій знає про це, голова нашого комітету, і інші колеги, що зараз готується великий, потужний, як ви сказали, фундаментальний, новий законопроект, ну, назвемо його так: законопроект для ВПО. Не будемо там повну назву, як вона буде звучати в підсумку. І ми активно приймаємо зараз участь разом з пані Іриною і з усіма її заступниками, я маю на увазі наше профільне Міністерство по реінтеграції, а також усі інші громадські організації, які замаються підготовкою цього законопроекту.

І хочу вірити, що до нового року ми його вже зареєструємо, щоб на початку наступного ми його за січень, дай бог, його прийняли. І зараз мені здається, що нам потрібно зібратися, може, на якусь робочу групу внутрі нашого комітету, або ми: Руслан Горбенко, Сергій Козир, я, - так як ми постійно ходимо на ці наради по цьому законопроекту, прийдемо і проговоримо з головою, щоб усі зараз законодавчі ініціативи, такі точкові – те, про що зараз казав пан Лубінець, - їх проговорити з авторами цих ініціатив. І якщо там є якісь, дійсно, важливі і цікаві пропозиції, то включити їх в цей новий великий, потужний закон, законопроект.

Тому зараз потрібно проаналізувати все, що нам надходило. Я знаю, що пані Приходько, вона така, достатньо активна, вона там подавала ще там декілька законопроектів. Але вони такі, маленькі, маленькі, точкові. Все це потрібно зашити в один потужний, фундаментальний законопроект. Тому потрібно зібратися і про це проговорити, щоб зараз не витрачати, навіть з усією повагою до авторів, щоб навіть не витрачати зараз час от на обговорення їх, оцих маленьких законопроектів, тому що вони не вирішати в цілому проблему мільйонів людей. Це перше. Дякую, Дмитро, вам за те, що ви сказали, да, те, що я хотів сказати також.

І друге. Я хотів просто зараз це не про цей законопроект, але я хотів би звернути увагу усіх, я сподіваюсь, що багато з вас про це знає, але все ж таки хочу ще раз зазначити.

Слова представника Міністерства реінтеграції. Друзі, 5 мільйонів офіційно зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб, і тільки 65 місць держава надала як місця тимчасового проживання. Раніше називалося це місця компактного проживання – МКП, зараз це називається по новій постанові МТП. Трішки більше одного відсотка, даже не півтора відсотка, друзі, трішки більше одного відсотку ми як держава, як влада дали людям місць тимчасового проживання для наших людей, які залишилися без нічого. Коли би я знав би або ми всі з вами знали, що ми паралельно ще там забезпечили там, я не знаю, 500 тисяч людей новим житлом, там 200 тисяч людей ще там резервним якимось, там тимчасовим, і там, наприклад, там пів мільйона людей виплатили компенсацію за зруйноване та пошкоджене, я б це зрозумів би. Але коли ми знаємо з вами, що питання житла для цих людей за ці роки не вирішилося майже ні на грам отам, якісь там мізерна кількість людей отримала цю компенсацію, то оця цифра по МТП, вона шокуюча. А стан цих МТП ще більш шокуючий.

Слава богу, зараз вийшла нова постанова. Дякую всім – і Мінсоц, і Мінреінтеграції, і, Дмитро Валерійович, вам, і вашим всім представникам по регіонах, що хоча б навели на бумагах, як-то кажуть, порядок, да, які повинні бути умови для людей для цих, не, вибачте, не будки собачі, а яким повинно бути хоча б оце мінімальне тимчасове житло для людей. Тепер головне, щоб привели ми до, ну оці всі органи, яким підпорядковані ці МТП, до тих постанов, які ми прийняли.

А так от просто для себе просто зрозумійте, що один відсоток людям ми допомогли як держава, да, а всі інші …*(Не чути)* по 10, 12, 15, 18 тисяч гривень житло, найм квартир, найм домів по всій країні.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій В'ячеславович.

Дякую, Максиме Миколайовичу.

КОЗИР С.В. Доброго дня, колеги! Доброго дня, Андрію Вікторовичу, Дмитре Валерійовичу! Дійсно, в доповнення того, що сказав Максим Миколайович і Дмитро Валерійович, дійсно, зараз ідуть напрацювання по комплексному законопроекту, дійсно, вже час його настав і він необхідний, тому що сьогоднішні реалії законодавчої бази для *(Не чути)* не відповідають тим умовам, в яких опинилися люди, яка кількість людей. Тому, в принципі, доповнюю всі ті пропозиції, які звучали вище.

А також хочу звернутися до представника Мінреінтеграції. Питання в чому? Ви посилалися на стратегію, яка прийнята до 25-го року, і тій стратегії в другому кварталі там повинно була вже зроблена оцінка всіх законодавчих ініціатив, які вони є. І давайте її вивчимо для тієї наради, яку там пропонував Максим Миколайович, давайте її вивчимо цю стратегію, бо у нас Міністерство інфраструктури робить якісь одні речі, профільні інші комітеті другі речі роблять, Міністерство реінтеграції третє робить, але в цьому питанні я, наприклад, не бачу нашого комітету, хоча це основне із питань поводження ВПО це наш комітет, ми повинні там бути, тому що 100 відсотків стратегія поводження з ВПО не відповідає тим речам, які зараз, наприклад, робляться Міністерством інфраструктури. Тому що, дійсно, правильні речі робляться, але ми повинні про них знати, повинні комунікувати. І те, що в нам є база і напрацювання, основний досвід, яким ми точно можемо поділитися для того, щоб вирішити ті питання, які зараз стосуються і турбують ВПО.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергію В'ячеславовичу.

Колеги, крім усіх зауважень, про які вже було зазначено, хочу також звернути вашу увагу на наступне. Відповідно до положень законопроекту

одним із заходів, які обов'язково мають бути включені до програми, вказується запровадження процедури віддаленої ідентифікації отримувачів пенсій та соціальних виплат. Однак варто зазначити, що відповідна процедура вже запроваджена в чинному законодавстві. Так відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України №637 територіальні органи Пенсійного фонду України можуть провести ідентифікацію особи за допомогою відеоконференцзв'язку із дотриманням законодавства у сфері електронних довірчих послуг.

Пропозиція щодо обов'язковості закріплення у програмі заходів щодо формування фондів житла соціального призначення, фондів житла для тимчасового проживання не матиме практичного значення, оскільки формування фондів житла для тимчасового проживання на рівні закону вже закріплено у прийнятому Верховною Радою України 08.11.2023 року у другому читанні та в цілому в законопроекті реєстраційний номер 9310, ініціатором якого були ми з вами всі.

Крім того, питання щодо забезпечення внутрішньо переміщених осіб житлом із фондів соціального призначення врегульовано спеціальним Законом України "Про житловий фонд соціального призначення", в якому, зокрема, встановлені особливості перебування ВПО на соціальному квартирному обліку для отримання відповідного житла. Всупереч зазначеному запропоновані зміни до законодавства щодо формування фондів житла соціального призначення не узгоджені із спеціальним законом у цій сфері.

Отже, як бачимо, до законопроекту є дуже багато зауважень, питання щодо забезпечення прав ВПО є дуже чутливим. Однак при прийнятті рішення ми не можемо керуватися виключно красивими формулюваннями, а повинні також зважати на дієвість запропонованих змін. Тому, при всій повазі до авторів, ставлю на голосування наступне рішення комітету.

Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про забезпечення прав і свобод

внутрішньо переміщених осіб" щодо сприяння соціалізації та адаптації внутрішньо переміщених осіб у приймаючих територіальних громадах (реєстраційний номер 10059 від 15.09.2023 року), поданий народним депутатом України Приходько Н.І. та іншими народними депутатами України, включити до порядку денного десятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання та за наслідками розгляду в першому читанні відхилити.

Друге. Під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України співдоповідачем з цього питання визначити народного депутата України голову Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин Задорожного Андрія Вікторовича.

Прошу визначатися. Задорожний – за.

БОЙКО Ю.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Руслан Олександрович.

ГОРБЕНКО Р.О. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пан Мустафа Джемілєв.

ДЖЕМІЛЄВ М. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Касай Костянтин Іванович.

КАСАЙ К.І. Підтримую. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Сергій В'ячеславович Козир.

КОЗИР С.В. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Кузнєцов Олексій Олександрович.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ткаченко Максим Миколайович.

ТКАЧЕНКО М.М. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Чийгоз Ахтем Зейтуллайович.

ЧИЙГОЗ А.З. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Неллі Іллівна Яковлєва.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тож 10 осіб – за. Рішення прийнято.

Переходимо до розгляду законопроектів, які нам доручено опрацювати і подати висновки до головних комітетів.

Питання друге. Проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму запобігання та

протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі (реєстраційний номер 10249 від 10.11.2023 року), поданий Кабінетом Міністрів України. Головним комітетом з розгляду даного законопроекту визначено Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики.

Для представлення законопроекту запрошую до слова представника Міністерства соціальної політики.

ТОКАРЄВА У.Д. Шановний пане Андрію…

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані Уляно, до слова, будь ласка.

ТОКАРЄВА У.Д. Шановні народні депутати, колеги! Проект акта був розроблений на виконання плану законопроектної роботи Верховної Ради України, а також плану пріоритетних дій уряду України. І, власне, цим проектом акта ми пропонуємо внести зміни до Сімейного кодексу, законів "Про запобігання та протидії домашньому насильству", "Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків", "Про охорону дитинства". І в нас цим проектом акта пропонується п'ять основних блоків змін. Перш за все це розмежування повноважень між Міністерством соціальної політики, Нацсоцслужбою, місцевими органами виконавчої влади і органу місцевого самоврядування для того, щоб, власне, ми могли здійснювати скоординовану політику у сфері запобігання і протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, а також проводити моніторинг і оцінку виконання заходів.

Другий блок, це передбачена заборона на застосування обов'язкових альтернативних процесів вирішення спорів стосовно всіх форм насильства, щоб унеможливити це в процесі розлучення.

Третій блок, власне, орієнтований на те, щоби замінити формулювання "державна установа кол-центр з питань запобігання та протидії та домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильство стосовно

дітей" на більш універсальне формулювання – це "спеціалізована гаряча дія з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидія домашньому насильству, насильству за ознакою статі і насильству стосовно дітей". Таке формулювання є більш універсальним і внормовує роботу урядової гарячої лінії, яка працює за ініціативи першої леді України Олени Зеленської на базі нашої державної установи Урядовий контактний центр.

Четвертий блок стосується доповнення законодавства з питань запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі повноваженнями щодо надання допомоги постраждалим від насильства, пов'язаного з війною, так званого СНПК, в тому числі це сексуальне насильство, пов'язане з війною.

І останній блок. Це включення до переліку спеціалізованих служб підтримку постраждалих осіб нових форматів. Це спеціалізовані центри для роботи з дітьми, які постраждали від насильства або стали свідками насильства за моделлю "Барнахус". Ці центри утворюються за підтримки міжнародних організацій, але їх робота не врегульована на законодавчому рівні.

Власне, всі зміни. Проект акта був підготовлений з урахуванням результатів засідань міжвідомчої робочої групи, за участю представників і центральних, і місцевих органів влади, міжнародних організацій, громадських об'єднань. І ми не маємо зауважень з боку інших міністерств.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

У мене є запитання до представника міністерства. У пояснювальній записці до законопроекту зазначається, що саме Мінсоцполітики є головним органом в системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі. Водночас постановою Кабінету Міністрів утворено Національну соціальну сервісну службу

України і одним із їх... основних її завдань також є реалізація державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі. Тобто фактично відбувається дублювання повноважень і саме цим пояснюється необхідність внесення змін в частині їх розмежування між Мінсоцполітики і Нацсоцслужбою.

Крім того, так як визначений у чинній редакції закону кол-центр не функціонує, його пропонується замінити на вже впроваджену гарячу лінію. Тобто складається якась дивна ситуація: спочатку підзаконними актами ви порушуєте норми закону, а потім намагаєтеся привести закон у відповідність до підзаконних актів. Прокоментуйте, будь ласка, таку ситуацію.

ТОКАРЄВА У.Д. Так, пане Андрій, власне, Національна соціальна служба в нас відповідає за реалізацію політки, а Міністерство соціальної політики відповідає за формування державної політики. Тому нам необхідно в межах цього законопроекту внести зміни в розмежування цих повноважень саме в цій сфері.

І щодо кол-центру, то, власне, ця гаряча лінія була створена в межах ініціативи пані Олени Зеленської на базі нашої державної установи, і вона якраз і відповідає тим вимогам, які прописані у нас в законі по консультуванню громадян. І, власне, такий підхід, він дозволить нам дати універсальну назву цій гарячій лінії, тобто які б зміни далі не відбувалися з урядовим контактним центром, у нас буде назва універсальна.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Ну, я відповіді особливої не почув. Дякую.

Шановні народні депутати, чи є у когось бажання висловитись з приводу цього законопроекту?

Дмитро Валерійович, я вас бачив.

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Дякую, Андрій Вікторович.

Я єдине, що хотів звернути увагу, що даний законопроект не надходив на розгляд до Уповноваженого Верховної Ради України, ми не були долучені до аналізу. Звертаємо на це увагу авторів, розробників, а саме Міністерство соціальної політики України.

На майбутнє я вимагаю, щоб подібні законопроекти проходили етап узгодження з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини. Якщо офіційно від Міністерства соцполітики законопроект все ж таки буде поданий, то висновок буде поданий і озвучений під час засідання профільного... *(Не чути)*

Дякую. Дякую, Андрій Вікторович.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Неллі, вибачте, будь ласка, не побачив вашу руку. До слова, будь ласка.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Дякую, Андрій Вікторович.

Доброго дня ще раз, шановні колеги. Я б хотіла наголосити в межах цього законопроекту саме на питанні сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом. Тому що насправді зараз воно не є законодавчо врегульованим, незважаючи на те, що ті воєнні злочини і злочини проти людяності, які відбуваються на території нашої держави, вони все ж таки мають місце.

Тим не менше, у нас зареєстровано два законопроекти, які можуть ввести в законодавче поле, власне, ці поняття. Це законопроекти під реєстраційним номером 10132 і 10133. Вони якраз, перший законопроект пов'язаний з визначенням соціального статусу осіб, постраждалих від сексуального насильства, а друге – з механізмом відшкодування не після завершення триваючої збройної агресії Російської Федерації, а ще під час, власне, бойових дій, які продовжують відбуватися.

Тут виникає така проблема, що, власне, СНПК (сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом) він є усталеним терміном, який використовується в Римському статуті, в Женевських конвенціях. Проте ми в національному

законодавстві, враховуючи особливості юридичної побудови конструктів, дуже не використовуємо цей термін. І в межах тих законопроектів, одним з яких наш комітет визначений як головний, а саме законопроект 10132, там вводиться термінологія сексуального насильства, пов'язаного із збройною агресією проти України. Тому, можливо, і в межах цього законопроекту, про який ми зараз говоримо, потрібно буде вносити правки, оскільки більше в нашому національному законодавстві сам термін СНПК поки не використовується, і виходячи з поданих законодавчих ініціатив, він теж буде трохи трансформований.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Неллі.

ТОКАРЄВА У.Д. Колеги, а можна прокоментувати. Насправді в нас погоджений цей проект акта з офісом пана Дмитра, у нас є всі погодження.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую за коментар.

Тобто звертаємось до Дмитра Валерійовича, бачите, такі погодження, він чомусь так не вважає. Тому треба комунікацію в якійсь спосіб відновити чи налагодити, і не було б цієї проблеми.

Колеги, хочу звернути вашу увагу також на наступне. Законопроект містить значну кількість формулювань, в яких вживається словосполучення "сексуальне насильство, пов'язане із збройним конфліктом". Варто зазначити, що в чинному законодавстві станом на даний час не визначено такого поняття як сексуальне насильство, пов'язане із збройним конфліктом. У зв'язку з чим не зрозуміло, як саме відбуватиметься кваліфікація відповідного діяння.

Використання в Законі України "Про запобігання та протидію домашньому насильству" формулювань, які містять словосполучення "сексуальне насильство, пов'язане із збройним конфліктом", не є доцільним,

оскільки такі поняття, як домашнє насильство і сексуальне насильство, пов'язане із збройним конфліктом, жодним чином не співвідносяться.

Суб'єктом права законодавчої ініціативи не забезпечено системності використання словосполучення "сексуальне насильство, пов'язане із збройним конфліктом", оскільки в одних випадках воно додається після слів "насильство за ознакою статі", в інших випадках не додається. Сподіваюся, ці зауваження будуть враховані головним комітетом.

У той же час допомога постраждалим від домашнього насильства та насильства за ознакою статі повинно надаватися державою своєчасно і якісно. Крім того, цей законопроект є важливим у контексті ратифікації Україною Стамбульської конвенції.

Тому ставлю на голосування наступне рішення комітету. Звернутися до Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики з пропозицією рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення механізму запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі (реєстраційний № 10249 від 10 листопада 2023 року), поданий Кабінетом Міністрів України, за наслідками розгляду в першому читанні прийняти за основу. Прошу визначатися.

Задорожний – за.

БОЙКО Ю.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Юрій Анатолійович.

Руслан Олександрович.

ГОРБЕНКО Р.О. Голосую за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пан Джемілєв Мустафа.

ДЖЕМІЛЄВ М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.
Касай Костянтин Іванович.

КАСАЙ К.І. Підтримую, голосую за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.
Козир Сергій В'ячеславович.

КОЗИР С.В. Підтримую, за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.
Олексій Олександрович Кузнєцов.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.
Ткаченко Максим Миколайович.

ТКАЧЕНКО М.М. Голосую за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.
Ахтем Зейтуллайович Чийгоз.

ЧИЙГОЗ А.З. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.
Неллі Іллівна Яковлєва.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Тож, 10 осіб – за. Рішення прийнято.

Питання третє. Проект закону... Дякую, пані Уляно.

Проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про закордонних українців" (реєстраційний номер 10205 від 01.11.2023 року), поданий Кабінетом Міністрів України. Головним комітетом з розгляду даного законопроекту визначено Комітет Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва.

Шановні колеги, для представлення даної законодавчої ініціативи ми запрошували представника Міністерства закордонних справ пані Боровець Ірину Геннадіївну.

БОРОВЕЦЬ І.Г. Так. Вітаю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вітаю вас.

БОРОВЕЦЬ І.Г. Доброго дня, шановні колеги, шановний Андрію Вікторовичу! Значить, проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про закордонних українців" ми розробили з метою унормування в умовах дії режиму воєнного стану порядок розгляду Нацкомісією з питань закордонних українців звернень про надання, відмову або припинення статусу закордонного українця.

Отже, можна відзначити три основні нововведення до умов та порядку надання статусу, який ми пропонуємо цим проектом.

Надати національній комісії з питань закордонних українців право звертатися до Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України та Адміністрації державної прикордонної служби для отримання інформації

про наявність чи відсутність вчинених заявником дій, які б суперечили національній безпеці України та національним інтересам України.

Друге. Призупинити розгляд нацкомісією заяв громадян Російської Федерації та Республіки Білорусь про надання статусу закордонного українця на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування.

Також третє. Ми пропонуємо розширити перелік підстав для відмови у наданні статусу закордонного українця.

Отже, ми пропонуємо додати, що підставою для відмови є також дії, вчинені особою, які суперечать національній безпеці України та національним інтересам України відповідно до інформації, надою Службою безпеки України, Службою зовнішньої розвідки України або Адміністрацією Державної прикордонної служби України.

Також одною з підстав для відмови є належність особи до громадянства України. Окрім того, визнання особою правомірним встановлення та утвердження тимчасової окупації частини території України, публічна підтримка особи рішень та/або дій держави-агресора, збройних формувань та/або окупаційної адміністрації держави-агресора, публічне заперечення особою здійснення збройної агресії проти України, невизнання поширення державного суверенітету України на тимчасово окупованій території, публічне заперечення особою Голодомору 1932-1933 років в Україні. Це також має стати підставою для відмови.

Отже, в принципі, ми таким образом закладаємо необхідні правові засади для здійснення повноважень Нацкомісією з питань закордонних українців з урахуванням безпекового компонента при розгляді звернень про надання статусу. Ну, і фінальне прийняття закону і подальша реалізація не потребуватимуть додаткових видатків.

З мого боку все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Ірина.

Колеги, станом на сьогодні маємо висновок Державної прикордонної служби України, яка підтримує законопроект. Міністерство фінансів України не має зауважень до проекту закону.

Шановні колеги, чи бажає хтось висловитись з цього приводу? Колеги, я зі свого боку хочу зазначити, що мета законопроекту щодо посилення безпекового компонента при розгляді звернень про надання відмови або припинення статусу закордонного українця у зв'язку з повномасштабним вторгненням Російської Федерації в Україну, безперечно, заслуговує на підтримку. Разом з тим, вважаю, що ми у своєму висновку повинні звернути увагу головного комітету на наступне.

Перше. Однією з новацій законопроекту є необхідність до заяви про надання статусу закордонного українця обов'язково додавати документи з архівних установ або органів державної реєстрації актів цивільного стану, які підтверджують українське етнічне походження або походження з України, та їх копії.

У даному контексті слід зауважити, що в Україні ще з 2014 року втрачено доступ до архівних документів, які залишилися на непідконтрольних територіях в Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим. Також 24.02.2022 у зв'язку з веденням бойових дій та тимчасової окупації низки територій України було пошкоджено деякі архівні установи та втрачено велику кількість архівних документів. Зазначене суттєво ускладнює, а в деяких випадках взагалі робить неможливим отримання відповідних обов'язкових документів з архівних установ, які б підтверджували українське етнічне походження або походження з України, що в свою чергу унеможливлює подання особою повного пакету документів, необхідних для отримання статусу закордонного українця.

Друге. Законопроектом пропонується доповнити статтю 4 Закону України "Про закордонних українців" положенням, відповідно до якого заявник до заяви про надання статусу закордонного українця може додатково подати належним чином аргументовані письмові свідчення громадян України

до закордонних українців чи громадських організацій закордонних українців, які підтверджують українське етнічне походження або походження з України заявника. При цьому особа, яка свідчить, може надати свідчення не більше ніж щодо двох заявників. Однак ні з тексту законопроекту, ні з пояснювальної записки незрозуміло, чому пропонується встановити саме таке обмеження стосовно кількості заявників, щодо яких може надати свідчення одна особа.

Третє. У прикінцевих положеннях законопроекту передбачено, що цей закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, при цьому пункт 2 вказаного розділу містить доручення Міністерства закордонних справ України протягом трьох місяців з дня набрання чинності законом привести свої нормативно-правові акти у відповідність з цим законом. Тобто виконання норм майбутнього закону ставиться у залежність від приведення у відповідність з ним підзаконних нормативно-правових актів.

Тобто зважаючи на викладене, більш доцільним було б відтермінувати набрання чинності цим законопроектом на строк, необхідний Міністерству закордонних справ України, для розробки необхідних змін до своїх нормативно-правових актів. Сподіваємося, що головний комітет врахує зазначені зауваження при доопрацюванні законопроекту до другого читання.

Отже, ставлю на голосування наступне рішення комітету. Звернутися до Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва з пропозицією рекомендувати Верховній Раді проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про закордонних українців" (реєстраційний номер 10205 від 01.11.2023 року), поданий Кабінетом Міністрів України, за наслідками розгляду в першому читанні прийняти за основу.

Прошу визначатися і голосувати. Задорожний – за.

БОЙКО Ю.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Юрій Анатолійович.
Горбенко Руслан Олександрович.

ГОРБЕНКО Р.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.
Пан Мустафа Джемілєв.

ДЖЕМІЛЄВ М. Джемілєв – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.
Касай Костянтин Іванович.

КАСАЙ К.І. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.
Козир Сергій В'ячеславович.

КОЗИР С.В. За. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.
Кузнєцов Олексій Олександрович.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.
Ткаченко Максим Миколайович.

ТКАЧЕНКО М.М. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ахтем Зейтуллайович Чийгоз.

ЧИЙГОЗ А.З. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Неллі Іллівна Яковлєва.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, 10 осіб – за. Тож рішення прийнято.

Переходимо до розділу "Інші питання". Питання 4: щодо стану виконання Державною міграційною службою України положень Закону України "Про громадянство України" в період дії воєнного стану, в рамках ми це здійснюємо контрольної функції.

Колеги, питання щодо стану виконання ДМС положень Закону України "Про громадянство України" було включено нами до плану роботи комітету на період цієї сесії.

Враховуючи широкий спектр проблематики, який може охоплювати Закон про громадянство, ми обмежимось виключно періодом дії воєнного стану. Тим більше, саме після початку широкомасштабної збройної агресії в процесі реалізації норм цього закону як у громадян, так і у самої Державної міграційної служби почали виникати деякі труднощі. Показником цього є численні звернення громадян до нашого комітету, а також наявність на розгляді у парламенті кількох законопроектів, метою яких є внесення змін до Закону України "Про громадянство України". Для прикладу. Саме ДМС була розробником нещодавно підтриманого нашим комітетом проекту Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо правового

статусу іноземців та осіб без громадянства, які беруть участь у захисті територіальної цілісності та недоторканності України (реєстраційний номер 9585).

Вам всім попередньо були надіслані матеріали, які ми отримали від міграційної служби. З цих матеріалів також можна зробити певні висновки. Сьогодні на нашому засіданні присутнє керівництво Державної міграційної служби України, пропоную спочатку заслухати їх, потім перейти до запитань.

Запрошую до слова голову Державної міграційної служби України пані Наталію Науменко. Прошу повідомити шановних народних депутатів щодо того, як виконується Закон про громадянство в період дії воєнного стану і які є проблеми, і які заходи вживаються для їх усунення. Прошу до слова

НАУМЕНКО Н.М. Доброго дня, шановний Андрію Вікторовичу, шановні народні депутати, Дмитре Валерійовичу! Закон України "Про громадянство України" розмежовує повноваження у сфері набуття або припинення громадянства України між двома органами: це Міністерство закордонних справ, стаття 25 закону стосовно осіб, які знаходяться та проживають за кордоном, та Державною міграційною службою України, це стаття 24 закону стосовно громадян України, які проживають на території України, а також іноземців та осіб без громадянства, які перебувають на території України.

У період з 22 лютого 22-го року по 1 листопада 23-го року за рішенням територіальних органів Державної міграційної служби України оформлено набуття громадянства України: протягом 22-го року – 10 тисяч 276 осіб і протягом 23-го року – 19 тисяч 813 особам. Водночас указами Президента України прийнято до громадянства України відповідно до статті 9 закону: протягом 22-го року – 57 осіб, протягом 23-го року – одна особа. Детально в розрізі статей та категорій осіб, які набули громадянство України, ви можете побачити в своїх матеріалах. Тому я не буду на цьому зупинятися.

Набуваючи громадянство України, іноземці подають або декларацію про відмову від іноземного громадянства, або беруть зобов'язання припинити іноземне громадянство.

Що стосується можливості подання декларації про відмову від іноземного громадянства, які подаються під час подання заяв про набуття громадянства України, тобто до оформлення рішення про набуття громадянства України або прийняття указу Президента України. 19 грудня 21-го року набрав чинності Закон 1941 про внесення змін до Закону України "Про громадянство України" щодо спрощеного набуття громадянства України окремими категоріями осіб. Відповідно до цих змін подати декларацію про відмову від іноземного громадянства разом із заявою можуть: іноземці, які брали участь в АТО/ООС та відповідно отримали посвідку на тимчасове проживання; особи, які в установленому порядку уклали контракт та проходять військову службу у Збройних Силах України, Державній службі спеціального транспорту, Національній гвардії України або яких звільнено з військової служби за станом здоров'я, у тому числі ті, хто нагороджений державною нагородою; особи, які мають визначні заслуги перед Україною або прийняття якої до громадянства України становить державний інтерес; особи, які є громадянами держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором та зазнали переслідування у своїй державі, так само це стосується і другого з подружжя і дітей таких осіб.

Прикінцеві положення цього закону встановлюють, що подати декларацію про відмову від іноземного громадянства зможуть також всі особи, які належать до щойно перелічених категорій, але які набули громадянство України з 01.01.2018, до набрання чинності цим законом, тобто до 19.12.2021 року. Із таких осіб протягом 2022-2023 років подано 41 декларацію про відмову від іноземного громадянства: які мають значні заслуги перед Україною – 10 осіб; прийняття яких до громадянства України становить державний інтерес – 12 осіб; які проходили службу за контрактом в Збройних Силах України – 7 осіб і які є громадянами держави, визнаної

Верховною Радою державою-агресором, що зазнали у країні своєї громадянської належності переслідувань через політичні переконання – 12 осіб. Особи, які отримали громадянство України та подали такі декларації про відмову від іноземного громадянства, одразу отримують паспорт громадянина України.

Інша категорія осіб – це ті, хто взяли зобов'язання припинити іноземне громадянство. Іноземці, які набули громадянство України та взяли зобов'язання припинити іноземне громадянство, отримують тимчасові посвідчення громадянина України і строк виконання цього зобов'язання – два роки. Якщо зобов'язання виконано і відповідно іноземне громадянство припинено, таким особам оформлюється паспорт громадянина України.

Під категорією іноземців, які отримують тимчасові посвідчення громадянина України, підпадають: особи, які набули громадянства України за територіальним походженням (це стаття 8 Закону України "Про громадянство України"), яких поновлено у громадянстві України відповідно до статті 10 закону та яких прийнято до громадянства України відповідно до статті 9 закону на загальних підставах, тобто через указ Президента.

Далі. Також у ваших матеріалах ви можете побачити інформацію про оформлення тимчасових посвідчень громадянина України ...*(Не чути)* Тут слід звернути увагу окрему, що із загальної кількості таких осіб, які набули громадянства України у 2022 році, є 75 громадян Російської Федерації, з яких всього 54 звернулися за оформленням тимчасового посвідчення громадянина України, і 22 громадянина – це Республіка Білорусь, з яких два звернулись за оформленням такого посвідчення. У 2023 році така цифра складає 78 громадян Російської Федерації, 40 з яких звернулися за таким посвідченням, та 14 громадян Республіки Білорусь, з яких всього 9 звернулися за оформленням тимчасового посвідчення громадянина України.

Протягом 2022-2023 років 16 осіб із цієї кількості, про яку я тільки що говорила, подали документ про припинення іноземного громадянства, тобто

виконали зобов'язання припинити іноземне громадянство та в подальшому оформили паспорти громадянина України.

Як я вже казала, тимчасове посвідчення громадянина України видається строком на два роки, поки особа не виконає зобов'язання про припинення іноземного громадянства. У іноземців, які набули громадянства з 22 лютого 2022 року, ще не завершився дворічний строк виконання зобов'язання припинення іноземного громадянства, тому і не було скасування рішень про набуття громадянства або ...*(Не чути)* указів Президента про втрату громадянства України.

Натомість для розуміння проблематики виконання зобов'язань при припиненні іноземного громадянства варто оперувати цифрами щодо набуття громадянства України та отримання тимчасового посвідчення громадянина України в період з 22 лютого 2020 року. Так, з 2020 року по 2022 рік було документовано 2 тисячі 332 особи з тимчасовими посвідченнями громадянина України.

Виконання зобов'язань про припинення іноземного громадянства із цієї кількості іноземців за вказаний період було 468. Подано декларацій про відмову від іноземного громадянства у зв'язку з наявністю незалежної від особи причини неотримання документа про припинення іноземного громадянства – це вартість оформлення виходу, - 183 особи. Не отримано документ про припинення іноземного громадянства у визначений термін – це 16 осіб. Відсутня процедура припинення іноземного громадянства – це 6 осіб. Також за вказаний період було скасовано 444 рішення про набуття громадянства України.

Окрема проблематика щодо набуття громадянства України громадянами Республіки Білорусь та Російської Федерації. Це 1493 громадянина Російської Федерації та 108 громадян Республіки Білорусь. Із цієї кількості у період з 2020-го по 2022 рік 578 громадян Російської Федерації та Білорусі не змогли завершити процедуру виходу із свого попереднього громадянства.

На чому хочу акцентувати увагу? Законом України "Про громадянство" у відповідності до норм Європейської конвенції про громадянство 1997 року закріплено, що якщо іноземець, який узяв зобов'язання припинити іноземне громадянство, не може виконати таке зобов'язання у зв'язку з наявністю незалежних від нього причин, ним подається декларація про відмову від іноземного громадянства.

Взявши на себе зобов'язання про припинення іноземного громадянства, особа має обов'язково в установленому законодавством держави попередньої громадянської належності порядку звернутися до компетентних органів своєї держави для припинення свого громадянства і отримати відповідний документ про припинення попереднього громадянства. Вичерпний перелік незалежних причин визначається статтею 1 закону.

Після звернення особи в установленому порядку компетентні органи не надали документ про припинення громадянства. Може бути два випадки: не надали у строк, який встановлено законодавством іноземної держави для оформлення виходу; не надали протягом двох років, якщо строк оформлення виходу не встановлено; друге – якщо у законодавстві іноземної держави відсутні процедури припинення її громадянства за ініціативою особи. Тільки якщо є оці незалежні причини, особа може подати декларацію про відмову від іноземного громадянства. Така декларація подається вже після того, як особа набула громадянство України і не може виконати зобов'язання про вихід із свого попереднього громадянства.

Проблема громадян Російської Федерації, які набули громадянство України та подали зобов'язання протягом двох років припинити іноземне громадянство і не можуть виконати зобов'язання, і не належать до категорії іноземців, які можуть подати декларацію про відмову від іноземного громадянства разом із заявою про набуття, тобто не учасники АТО, не проходять службу за контрактом, не становлять державний інтерес і не мають політичних переслідувань, неможливість звернутися на території України до консульських або дипломатичних установ та розпочати

процедуру виходу із громадянства Російської Федерації, оскільки на території України такі установи не функціонують.

Закінчення строку дії паспортів громадян Російської Федерації, неможливість оформити на території України довідки про відсутність судимості. Варто звернути увагу на те, що громадяни Російської Федерації можуть оформлювати такі довідки і не на території України. Неможливість звернутися на території України до консульських або дипломатичних установ та розпочати процедуру виходу із громадянства Російської Федерації не є незалежно від особи причиною неотримання документа про вихід із громадянства Російської Федерації. І як наслідок не є причиною подання відповідних декларацій.

Ми маємо певну практику щодо оскарження громадянами Російської Федерації в судах зобов'язати ДМС вчинити певні дії. Так, з 22 лютого 22-го року і по 1 листопада 23-го року загальна кількість судових справ з приводу застосування норми Закону "Про громадянство України" складає 257 справ. Найбільш поширені спори про визнання протиправної відмови у прийнятті декларації, про відмову від іноземного громадянства, це 176 справ.

Разом з тим, на думку суддів, невиконання позивачами зобов'язання припинити громадянство Російської Федерації та неподання документа про припинення іноземного громадянства протягом двох років з моменту набуття громадянства України, а також відсутність у законодавстві підстав для продовження терміну дії зобов'язання, неможливість на території України виконання громадянами Російської Федерації зобов'язань про припинення іноземного громадянства у зв'язку з припиненням роботи дипломатичних установ в Україні, іноді є незалежною від особи причиною і таким особам може бути подана декларація про відмову від іноземного громадянства з підстав неможливості виконання зобов'язань. І таких рішень на сьогоднішній день у нас сім. Тобто судова практика, вона є неоднозначною в цьому питанні, але більшість судів притримується позиції Державної міграційної служби, що це не є незалежні від особи обставини для подання декларації.

Які ризики вбачає Державна міграційна служба під час масового подання громадянами Російської Федерації декларацій про відмову від іноземного громадянства? Подання громадянами Російської Федерації декларацій про відмову від іноземного громадянства Російської Федерації – це формальна процедура, і такі громадяни фактично залишаються у правовому зв'язку із Росією і розглядаються нею як її громадянин, і формально у будь-який момент зможуть використати паспорт громадянина Російської Федерації для своїх цілей: перетину кордону, певних правових… правозастосовчих дій і так далі.

Які ми бачимо шляхи вирішення проблеми громадян Російської Федерації під час отримання статусу в Україні? Розуміючи ставлення нашої держави до Російської Федерації, з огляду на сьогоднішнє законодавство, щоб не породжувати практику збільшення кількості громадян Російської Федерації, які де-юре будуть мати громадянство Російської Федерації, нами розроблено і подано законопроект 9585 про внесення змін до деяких законів України щодо правового статусу іноземців та осіб без громадянства, які беруть участь у захисті територіальної цілісності та недоторканності України.

Проблемні питання, які регулюються цим законопроектом. Як я вже попередньо зазначала, що це іноземці, які уклали контракт на проходження Збройними Силами України, Державної спеціальної служби транспорту та Національної гвардії України, після розірвання контракту для отримання статусу тимчасового постійного проживання або отримання громадянства України матимуть право подавати паспорт Російської Федерації, термін дії якого закінчився. Подружжя іноземців, які уклали контракт на проходження служби, також мають право отримати посвідки на тимчасове проживання. Подружжя загиблого (померлого) військовослужбовця, громадянина України, незалежно від строку перебування у шлюбі, мають право на отримання дозволу на еміграцію.

Громадяни Російської Федерації та Республіки Білорусь, які з 24 лютого 2020 року набули громадянства України і подали зобов'язання припинити іноземне громадянство, зобов'язані подати документ про припинення іноземного громадянства протягом року з дня припинення чи скасування воєнного стану, якщо строк виконання такого зобов'язання вже сплив. Тобто тут фактично ми вникли в положення громадян Російської Федерації і, розуміючи складнощі виходу з громадянства країни-агресора, дали можливість таким громадян проживати ще рік після закінчення воєнного стану по тимчасовим посвідченням громадянина України і завершити процедуру виходу з громадянства країни-агресора. Але після закінчення війни такі громадяни все одно повинні будуть вийти із громадянства Російської Федерації або Білорусі і розірвати всі правові стосунки зі своєю попередньою державою. Такий підхід дозволить зберегти на сьогодні існуючі принципи законодавства про громадянство, і відповідно ми штучно не буде збільшувати кількість громадян України, які паралельно мають також і громадянство Російської Федерації або Білорусі.

Що стосується іноземців… Іноземці, які… новели цього законопроекту, іноземці, які проходять військову службу за контрактом і набули громадянства України, матимуть право скласти іспити з основ Конституції України, історії України та рівень володіння державною мовою протягом двох років з дня припинення чи скасування воєнного стану.

Також цим законопроектом регулюється розгляд та прийняття заяв про набуття громадянства України від громадян Російської Федерації, яким буде припинено до спливу одного року з дня припинення або скасування воєнного стану можливість подання ними таких заяв, крім осіб, які мають визначні заслуги перед Україною чи прийняття яких до громадянства України становить державний інтерес, та їх подружжя; осіб, які проходять або проходили службу в Збройних Силах України, та їх подружжя; осіб, які залучені до захисту України в складі ТрО або ДФТГ, та їх подружжя; та

неповнолітніх дітей, які мають законні підстави для набуття громадянства України.

Це те, що стосується імплементації або виконання реалізації законодавства про громадянство протягом 2022-2023 років.

Ще одне питання, яке хотілось би тут підняти, яке заслуговує увагу шановних народних депутатів, це реалізація експериментального проекту щодо наших громадян, щодо оформлення паспортних документів нашим громадянам, які перебувають за межами України, які вже розширені і навіть на іноземців, тому що ми маємо змогу оформляти посвідки на постійне проживання іноземців, які постійно проживали в Україні, але тимчасово знаходяться за кордоном.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані Наталія, ну, давайте в цьому напрямку вже не будемо, ви і так багато... *(Шум у залі)* Тому, я так думаю, що треба переходити до запитань, бо ми так не закінчимо засідання. У мене декілька запитань є.

Запитання перше. До комітету надходить значна кількість звернень, в яких люди скаржаться, що Державна міграційна служба не вбачає припинення дипломатичних відносин об'єктивною причиною, через яку громадяни позбавлені можливості вийти з попереднього громадянства країн, з якими Україна припинила дипломатичні відносини. Із практики судів можна також побачити позицію, за якою громадянам пропонується звернутися до консульських установ на території третіх країн.

Скажіть, будь ласка, чи можливо це зробити через треті країни і чи можуть люди з тимчасовими посвідченнями громадянина України виїхати і повернутися назад в Україну? Якщо ні, то як діяти в даному випадку?

НАУМЕНКО Н.М. Дякую, Андрію Вікторовичу, за слушне запитання. Тому що такі скарги і звернення надходять і до Державної міграційної служби, до Уповноваженого з прав людини, і тут ми ділимо проблему на дві

частини. Перша частина – це ті скарги, які люди отримали громадянство України там до 22-го року і які не змогли зі своїх певних обставин, а на нашу думку, за своєї вини здійснити вихід з громадянства попередньої належності. Тому що в нас були випадки, коли людина отримувала громадянство України 12, 13, 14-й рік, але жодного кроку для того, щоб врегулювати своє питання, вона не здійснила.

Що стосується питання можливості здійснити вихід з громадянства України поза межами України. Так, така можливість існує, і я вам озвучувала цифру, 16 осіб, які у нас подали зобов'язання спочатку вийти з громадянства Російської Федерації, потім принесли довідки про вихід з громадянства Російської Федерації, які вони отримали за межами країни. Така можливість є і на території Молдови, на території Польщі, на території Туреччини. І ми спілкуємося з такими громадянами, і вони нам розповідають, як вони подавали документи, як вони проходили процедури, як вони ці довідки отримували. Так, вони мають можливість виїхати за межі України, при цьому прикордонній службі вони показують і національний проїзний документ, тобто це закордонний паспорт Російської Федерації, і показують тимчасове посвідчення громадянина України, яке дає право їм виїжджати з України і повертатися в Україну як громадянина України, і це також береться до уваги.

Тому трохи лукавство про те, що не існує процедур і не існує інших можливостей, ніж на території України. І ми повністю підтримуємо позицію тих суддів, які дотримуються думки про те, що можна здійснити такий вихід і на території третіх країн.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Зрозуміло.

Питання друге: щодо позиції ДМС з приводу подвійного, чи множинного, громадянства. Ми неодноразово отримували від вас листи, в яких зазначається, що тимчасове посвідчення громадянина України фактично створює умови, за яких особа вже має громадянство України, однак ще не

вийшла з громадянства іншої держави, тобто по суті така особа має подвійне громадянство.

Тому, судячи з ваших відповідей, декларативний вихід із громадянства є неприйнятний, оскільки фактично особа не оформила вихід із попереднього громадянства. Водночас у своєму останньому листі від 06.11.2023 ви самі вказуєте, що право на множинне громадянство відповідає Конституції України. Тобто у питанні декларативного виходу з громадянства ДМС начебто апелює до неможливості мати подвійне громадянство, і в той же час вказує, що право на множинне громадянство відповідає Конституції України. Прошу пояснити вашу позицію.

НАУМЕНКО Н.М. Що стосується декларативного зобов'язання, ми керуємося нормами чинного законодавства. Чинне законодавство, дійсно, чітко розділяє на дві категорії осіб: які мають подавати декларації і які мають подавати зобов'язання. І, дійсно, ми виходимо з того, що чинне законодавство обмежує, скажімо так, чи регулює чіткі, ставить чіткі рамки наявність одного, двох або трьох громадянств у особи у випадку того.... і взагалі вона ставить під сумнів наявність множинного громадянства.

Що стосується декларативної форми громадянства, то воно є в багатьох країнах, і воно є в Україні, і воно стосується, і, на нашу думку, повинно стосуватися саме тих осіб, які за певних передусім політичних умов не мають можливості здійснити в установленому порядку вихід із громадянства попередньої належності. Як ми вже зазначали, дискутували, це питання стосується осіб, які захищають територіальну цілісність України, які зазначили політичних переслідувань, а це є біженцями фактично на місці, і так далі.

Що стосується множинного громадянства, то ми дотримуємося послідовної позиції про те, що Україна повинна пройти цей шлях і повинна врегулювати питання множинного громадянства в своєму законодавстві, власне, і ми підтримуємо всі ті ініціативи Президента, які зараз є, в тому і

числі і законопроекти, які є. І в цьому немає нічого страшного, поганого і так далі.

Але, все одно є одне але. Множинне громадянство не повинно стосуватися громадян країни-агресора та солітерів громадян країни-агресора. Це в першу чергу. Тому що це є питання національної безпеки і воно повинно бути превалюючим для України, особливо в сьогоднішніх умовах, і надалі, якщо ми хочемо там розбудовувати державу з певними принципами безпеки.

Тому, власне, те, що ми маємо зараз, ми маємо те, що законодавство обмежує коло осіб, які можуть мати, те, що ми говоримо, множинне громадянство. Вони не можуть мати множинного громадянства, вони можуть мати форму виходу зі свого громадянства попередньої належності – це декларацію. Але ми всі чудово розуміємо: якщо буде встановлено, що така особа буде користуватися паспортом громадянства країни попередньої належності, громадянство в неї буде скасовано або припинено. І те, що нам... а ті законопроекти і ініціативи Президента, які ми підтримуємо, що, в принципі, немає нічого поганого в тому, якщо громадянин України буде мати ще одне, два, три, чотири, п'ять громадянств, але якщо він буде заявляти про це відкрито і якщо це буде все врегульоване в певному правовому полі.

Чинне законодавство, ми вважаємо, нам не дозволяє мати множинне громадянство, воно чітко визначає – декларація або зобов'язання. Навіть якщо декларація, ти все одно не маєш права користуватися паспортом попередньої держави і ти декларуєш, що ти вийшов з неї, це форма виходу, або зобов'язання. Я сподіваюся, що я відповіла на запитання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ще одне запитання. У березні цього року Верховною Радою України був прийнятий Закон України 2996-IX "Про внесення змін до деяких законів України "Про громадянство України" та "Про забезпечення функціонування української мови як державної" щодо умов прийняття до громадянства

України. На виконання "Прикінцевих положень" цього закону уряд мав прийняти всі необхідні підзаконні акти для його реалізації до 27 жовтня 23-го року. І саме з цієї дати цей закон фактично вже мав би реалізовуватись. Я не буду зараз запитувати про інші міністерства чи відомства, чому цей закон досі не працює, а хочу почути відповідь лише в частині повноважень ДМС.

Ще не закінчив. Так, відповідно до отриманої комітетом інформації Державною міграційною службою України розроблено проект указу Президента України про внесення змін до Указу Президента України від 27 березня 2001 року № 215, який після опрацювання пропозицій та зауважень, наданих заінтересованими органами державної влади до проекту акта в установленому законодавством порядку, буде внесено на розгляд уряду.

Таке питання. На якій стадії зараз цей документ? Повідомте, будь ласка, зважаючи на той факт, що в порушення закону деякі підзаконні акти досі не прийняті Кабінетом Міністрів України. Яким чином міграційна служба зараз реалізує свої повноваження на виконання положень зазначеного закону?

НАУМЕНКО Н.М. Дякую, Андрію Вікторовичу.

Також питання досить актуальне. Що стосується реалізації Закону 2996, то Державною міграційною службою України розроблено відповідний проект Указу Президента про внесення змін до Указу Президента України від 27 березня 2001 року №215, яким викладено у новій редакції порядок провадження за заявами і поданнями з питань громадянства України, виходячи із реалій введення в Україні воєнного стану. Наразі проект указу Президента подано на розгляд Кабінету Міністрів України.

Що стосується, скажімо так, запізнення подання цього указу, то ми як би не знімаємо своєї відповідальності за це, але є об'єктивні причини, тому що законопроект… цей указ Президента враховує не тільки новели цього Закону 2996, а і багато інших процедур, які треба було адаптувати до умов сучасного стану для того, щоб полегшити роботу всім органам.

Тим не менше, ми моніторимо стан виконання цього закону, тому що норми закону мають норму прямої дії. З 27 жовтня 2023 року до ДМС не зверталися ще ті особи, які мають право подати заяву про зобов'язання складання протягом двох років після набуття громадянства України відповідних іспитів. Якщо такі особи будуть звертатися, вони будуть писати заяву, і ми такі заяви будемо приймати до провадження, і будемо розглядати в звичайному порядку, тобто тут ніяких порушень прав особисто людини, яка буде до нас звертатися, не буде.

Разом з тим, ми зараз працюємо з Кабінетом Міністрів України і Офісом Президента для того, щоб прискорити завершення процедур на реалізацію Закону 2996.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пан Кузнєцов Олексій Олександрович, я бачу, у вас є запитання.

КУЗНЄЦОВ О.О. Так, да, в мене є, є в мене запитання. Скажіть, будь ласка, а що конкретно робити тим громадянам Білорусі та Російської Федерації, які легально знаходяться на території України, мають посвідку на тимчасове проживання, але у яких закінчився строк дії національного паспорту їх країни?

Дякую.

НАУМЕНКО Н.М. Це ще одне питання. Да, можна відповідати?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, так.

НАУМЕНКО Н.М. Це ще одне питання, до якого ми приступили, вже два тижні проводимо консультації один з одним, з нашими експертами, з усіма іншими органами. Це пов'язано з тим, що керівництво держави Білорусь прийняло рішення не оформляти паспорти громадян Республіки

Білорусь на території третіх держав, громадяни Білорусі повинні повернутися. На сьогоднішній день ми моніторимо… Повернутися до Білорусі для того, щоб це оформити. На сьогодні ми моніторимо, скільки громадян Білорусі у нас можуть підпадати під таку категорію. Безумовно, Державна міграційна служба не буде приймати рішення ні про примусове повернення, ні про примусове видворення таких громадян Республіки Білорусь. Будемо шукати вихід. тим більше, що ми зараз консультуємося із нашими європейськими партнерами, які також зіткнулися з такою ситуацією і також шукають вихід.

Вихід буде знайдений. Те, що вони будуть проживати в Україні, це однозначно. Паспорти ми їм однозначно продовжувати не будемо, звичайно, але певні варіанти дій ми зможемо врегулювати. Але знов-таки якщо це стосується громадян, які становлять державний інтерес, які воюють, то це питання врегульовано законопроектом 9585, тому що на громадянство, на міграцію ми будемо приймати від таких осіб документи навіть з простроченими паспортами.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Переходимо, колеги, до прийняття рішення, оскільки запитань… А, Неллі Яковлєва. Вибачте, будь ласка. Дмитро Валерійович… Будь ласка, ставте, я не побачив.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Доброго дня ще раз. Наталія Миколаївна, хотіла би окремо подякувати за реалізацію цього пілотного проекту щодо організації видачі паспортів за кордоном. Дійсно, отримують дуже багато схвальних відгуків від наших громадян, які продовжують залишатися за кордоном. Але сьогодні моє питання буде про інше. Воно буде про homo politicus, тобто про переслідуваних політично осіб. Наскільки мені відомо, сам факт встановлення політичного переслідування здійснює не ДМС, але в цілому як ви описали би цей процес щодо політично переслідуваних осіб, тобто які

складнощі у вас виникають у цьому процесі, чи як ви в цілому його можете оцінити.

Дякую.

НАУМЕНКО Н.М. Дякую за запитання, Неллі Іллівна. Справа в тому, що оцінюю як важкий процес. Я не буду лукавити, не буду скривати це питання, він важкий як для Державної міграційної служби, яка оцінює політичне переслідування в рамках процедури визначення статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, так і за своїх колег з МЗС я також розумію, що це дуже такий складний процес, тому що фактично МЗС бере на себе відповідальність визначити, особа переслідується, не переслідується. А це все-таки, з моєї точки зору, це суб'єктивне оцінювання. Немає чітких критеріїв і не може бути чітких критеріїв, і це глухий кут, коли ти зможеш це визначити, щодо яких ти зможеш чітко сказати, особа переслідується, не переслідується. Навіть залучення там Державної міграційної служби до цього процесу, Служби безпеки України, там прикордонної служби, Національної поліції воно також не дає чіткої точки в тому, що ти кажеш –, вона переслідується, чи не переслідується ця особа.

Я завжди кажу, коли ми тільки щось починаємо робити, що це процес еволюційний, все одно ми будемо розвиватися, ми будемо добиватися, ми будемо вчитися на своїх помилках, ми будемо вивчати практику інших країн, хоча в інших країнах такої практики переважним чином немає. Ми будемо добиватися, щоб він був більш об'єктивний, можливо, але на сьогоднішній день маємо те, що маємо, те, що переважним чином тягар доказів лежить на суб'єкті, який подає такі заяви з доказовими матеріалами, а тягар відповідальності лежить на суб'єкті, який приймає рішення. Але всі ці процеси вони... ну, реально вони дуже суб'єктивні. Я кажу, як є. Тут є питання, тут є, над чим працювати, тут є, куди рухатися, але воно все не так просто, не просто йде. І тут всі бояться помилитися, як в одну, так і в іншу сторону. Тому що в одну сторону помилитися – це фактично кримінальне

порушення,тому що ти невідомо кому підписав цю довідку, в іншу сторону – це доля людини. І це вже інша підстава, від цієї довідки реально може залежати доля людини.

Ми намагаємося спілкуватися з колегами з МЗС, з СБУ, намагаємося робити певні мозкові штурми, коли це необхідно, для того, щоб переконатися, якщо є складні кейси, і вони, ці кейси, на межі. Але це важка історія.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Дмитро Валерійович.

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Я дуже коротко. Доброго дня.

Хотів подякувати пані Наталії Науменко за співпрацю. Дійсно, у нас дуже багато спільних моментів …*(Не чути)* повернення наших громадян з території Російської Федерації, завжди ДМС нам йде назустріч і допомагає в документах.

Щодо ситуації з виходом з громадянства громадян Російської Федерації та Білорусі, пані Наталія знає нашу позицію. У мене тільки за цей рік, шановні колеги, десь приблизно 250 звернень – це громадяни Російської Федерації і Білорусі. По білорусам ще складніше. Ви ж знаєте, що є зараз указ Лукашенка про вихід з громадянства. На території третіх країн неможливо нічого оформити, приїжджайте в Білорусь. А всі ми знаємо, як тільки вони поїдуть в Білорусь, вони будуть за ґратами, це в кращому випадку. Тому з цим треба розбиратися.

Як наслідок, я хотів проінформувати шановних народних депутатів, у нас надходять звернення, вже обмеження прав, наприклад, отримання медичної допомоги. У нас є звернення від громадянина Білорусі, що, наприклад, коли він прийшов проплатити за медичну операцію офіційно в українському державному банку, кошти у нього взяли – і зразу заблокували,

причому сказали, що заблокували на підставі рішення НБУ. І зараз я розбираюся з цією ситуацією, кажу, що він же ж на законних підставах тут у нас перебуває, кошти він же ж офіційно сплатив. З одного боку, йому треба термінова операція, з іншого боку, ви не даєте проплатити ці кошти. Що от робити людині? Виїхати йому за кордон? Ну, він не може, йому треба їхати в Білорусь, де він буде зразу затриманий. Я вам привів один лише приклад, а таких насправді дуже багато.

Тому я дуже хочу, щоб у нас була узгоджена позиція, все ж таки правозахисна. І я в першу чергу звертаюсь до шановних народних депутатів, які працюють в Комітеті захисту прав людини, я розумію різні застереження і з боку Служби безпеки України, і по багатьом ним ми погоджуємося з позицією, але в більшій частині тільки на підставі того, що це громадяни Російської Федерації та громадяни Білорусі, їм не видають фактично можливості отримати українські документи. Просто це як ремарка. Я розумію, що це непроста історія. Можливо, нам треба збиратись неодноразово. Але я не хочу збиратись і брати окремі кейси, щоб ми по ним йшли, нам треба системне рішення і вирішення цього питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані Наталія.

Дякую.

НАУМЕНКО Н.М. Пане Дмитре, ви абсолютно слушно підняли ряд проблем, але я би поділила це на дві історії. Перша історія – це Державна міграційна служба, яка намагається врегулювати статус громадян Республіки Білорусь і Російської Федерації, які перебувають в Україні. І для себе ми знайшли вихід законопроектом 9585, яким ми пролонгуємо фактично дію тимчасових посвідчень громадянина України, але все-таки ми наголошуємо на тому і наполягаємо фактично на тому, що вони повинні вийти з громадянства Білорусі, Російської Федерації, якщо там немає політичних причин і так далі, і тому подібне.

Але друга історія, дійсно, вона не менш болюча, яка потребує, мабуть, окремого обговорення, і це не історія Державної міграційної служби. І до нас звертаються також і білоруси, і росіяни, які говорять про те, що блокуються кратки рішенням НБУ всіх без виключення громадян Російської Федерації, Білорусі, немає доступу до певних соціальних послуг, медичних послуг і так далі, і тому подібне. Ми готові долучитися до обговорення цієї проблеми, але це не історія міграційної служби, ми такі рішення не ухвалювали. Мабуть, кожен орган намагається обмежити права громадян країни-агресора та солітерів для того, щоб... маючи певні якісь свої мотиви.

Але ця проблема є, ця проблема існує, і люди дійсно страждають від цього в багатьох випадках, також ці звернення надходять. Тому тут це такі дві проблеми з цього питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Дякую, пані Наталія.

Колеги, перед голосуванням також хочу звернути вашу увагу на наступне. Кабінет Міністрів України до кінця жовтня цього року мав прийняти всі необхідні підзаконні акти для реалізації положень Закону України 2996-IX "Про внесення змін до законів України "Про громадянство України" та "Про забезпечення функціонування української мови як державної" щодо умов прийняття до громадянства України", прийнятого Верховною Радою України 21 березня 2023 року.

У відповідь на звернення комітету ми отримали листи від різних міністерств, і кожне з них зазначає, що підзаконні акти до цього закону розроблені, але фактично ще не прийняті. Наприклад, МОЗ інформує про розроблення, але досі не введений в дію проект наказу про затвердження переліку психічних розладів, що можуть бути перешкодою для складання іспитів з основ Конституції України, історії України, володіння державною мовою відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів державної мови.

Міністерство освіти і науки України зазначає, що воно тільки працює над проектом нормативно-правового акта щодо порядку складання іспитів з основ Конституції України, історії України. Про досі не затверджений урядом проект указу Президента України вже зазначалося.

Тобто станом на сьогодні закон набрав чинності, але всі його положення, по суті, не діють. Отже, ми бачимо з боку Кабінету Міністрів предмет порушення строків, визначених у прикінцевих положеннях цього закону.

З урахуванням зазначеного ставлю на голосування наступне рішення комітету.

Перше. Інформацію Державної міграційної служби України щодо стану виконання положень Закону України "Про громадянство України" в період дії воєнного стану взяти до відома.

Друге. Звернутися до Кабінету Міністрів України з вимогою негайного забезпечення введення в дію всіх нормативно-правових актів, що випливають із Закону України "Про внесення змін до законів України "Про громадянство України" та "Про забезпечення функціонування української мови як державної" (№2996-IX від 21 березня 2023 року) та недопущення в подальшому порушення строків прийняття підзаконних нормативно-правових актів, спрямованих на виконання положень, прийнятих Верховною Радою України, законів України.

Третє. Рекомендувати Державній міграційній службі України розробити та оприлюднити роз'яснення щодо покрокового алгоритму дій для громадян держав, з якими України розірвала дипломатичні відносини в період їх законного перебування на території України і у яких закінчився строк дії національних документів.

Прошу визначатися. Задорожний – за.

БОЙКО Ю.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Юрій Анатолійович.

Руслан Олександрович.

ГОРБЕНКО Р.О. Горбенко – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пан Джемілєв Мустафа.

ДЖЕМІЛЄВ М. Джемілєв – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пан Касай Костянтин Іванович.

КАСАЙ К.І. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пан Козир Сергій В'ячеславович.

КОЗИР С.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Кузнєцов Олексій Олександрович.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ткаченко Максим Миколайович.

ТКАЧЕНКО М.М. Ткаченко – за. І дякую пані Наталії за комунікацію і за співпрацю з нашим комітетом.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ахтем Зейтуллайович.

ЧИЙГОЗ А.З. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Неллі Іллівна Яковлєва.

ЯКОВЛЄВА Н.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Тож 10 осіб – за. Рішення прийнято.

Колеги, дякую. Дякую, пані Наталія, дякую вам за те, що проінформували нас детально. Дякую. Будемо раді співпраці.

Колеги, чи є у когось інформація, якою би ви хотіли поділитися з народними депутатами, членами комітету в розділі "Різне"?

Максим Миколайович.

ТКАЧЕНКО М.М. Пане голово, да. Пане Андрію, дякую вам.

Ми говорили з вами вже по цьому питанню, якщо можна, зараз я озвучу. До мене на робочу електронну пошту, я так розумію, що до інших колег також було звернення, і ось мені моя помічниця підготувала такий аналіз цього звернення. До мене надійшов запит від адвоката Шеіна І.В. з питань роз'яснення застосування положень статті 3 Закону України "Про статус народного депутата України".

Питання стосується відання нашого комітету у зв'язку із відношення його до дотримання прав і свобод людини в частині права на працю осіб після припинення повноважень народних депутатів. Відповідно до Закону

України "Про комітети Верховної Ради України" комітети мають право надавати роз'яснення щодо застосування положень законів України. Такі роз'яснення не мають статусу офіційного тлумачення. Це головне, і я хочу, що ми всі це розуміли.

Шановні колеги, хочу наголосити, що такі роз'яснення не є офіційним тлумаченням закону та необов'язкові для виконання органами державної влади та іншими особами.

Так, питання стосується прав народних депутатів, які на час отримання депутатського мандату займали виборні посади, не сумісні з депутатськими повноваженнями, на підставі строкових контрактів трудових договорів, які були припинені на термін дій депутатського мандату. Питання стосується перебігу строку дії вказаних контрактів та трудових договорів. А саме: строк виконання контракту припиняється на час дії депутатського мандату чи виконання особою повноважень народного депутата України, не впливає на тимчасово зупинений контракт чи трудовий договір. Запитувач просить роз'яснити вказане питання у розрізі посад у вишах, а саме ректорів вищих навчальних закладів. Також запитувач просить визначити початок перебігу строку повноважень ректора у випадку підписання останнім контракту на посаду, однак зупинення дії зазначеного контракту через продовження дії депутатського мандату.

Шановні колеги, особа, будучи народним депутатам України, на законних підставах приймає участь у виборах ректора вищого навчального закладу і виграє ці вибори. Підписує відповідний строковий контракт, наказом міністра освіти і науки України призначається на посаду, і через вимоги законодавства щодо несумісності зазначений контракт призупиняється до припинення особою депутатських повноважень. Оскільки контракт ректора строковий, як і депутатські повноваження, то і виникає питання щодо початку перебігу строку повноважень ректора, а саме з моменту підписання контракту, який призупинено, чи складання депутатських повноважень.

Моя пропозиція. За аналогією права, а саме процесуальних кодексів України – кримінального, цивільного, адміністративного, зупинення контракту або договору повністю зупиняє всі процесуальні строки, визначені у ньому, у тому числі і строк дії вказаного контракту, а його відновлення відповідно поновлює зазначені строки. Тому вважаю, що відлік часу виконання обов'язків ректора починається з моменту складання депутатських повноважень та приступання до роботи у встановленому порядку.

Дякую. Я розумію, що ми не готувалися сьогодні до цього, тому я в "Різному" це озвучив. Якщо є питання, можемо проговорити, якщо пан голова не буде проти, на наступному засіданні. Я не знаю, тут потрібно якесь голосування, мені здається, що тут непотрібно, просто питання/відповіді запитувачу від комітету, відповідно від голови, тобто я так розумію. Я як член, мабуть, не можу просто відповісти, да, тому підняв це питання тут у "Різному".

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Максим Миколайович.

Колеги, чи ще хтось бажає?

БОЙКО Ю.А. Можна, Андрій Вікторович?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

БОЙКО Ю.А. Я думаю, що це питання, це старе питання, воно виникало і в попередньому скликанні, коли люди обиралися народними депутатами і потім втрачали свою роботу, втрачали строк роботи на посаді. Це не тільки стосується ректорів, це стосується багатьох людей, які отримували посаду, а потім завершували каденцію і залишилася ні з чим. Я думаю, що тут треба попросити вас як досвідченого юриста, можливо,

сформувати, яким чином надати відповідь, щоб по-людськи. Це питання виникає давно і воно потребує відповіді.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, дякую, зрозуміло. Порядок денний вичерпано. Засідання оголошую закритим. Дякую.